

Nova associació per a Puig i Cadafalch

ESTEVE MACH BOSCH / *PRESIDENT DE L'AAPC*

El passat 17 d'octubre, aniversari del naixement de Josep Puig i Cadafalch naixia, també, una nova Associació, destinada a fer conèixer la vida i l'obra d'aquest mataroní i català il·lustre. Es tracta de l'Associació Amics de Josep Puig i Cadafalch, creada a iniciativa de persones d'Argenton i de Mataró —dos llocs claus en la vida del personatge— però amb la voluntat clara de difondre la seva tasca a tot Catalunya i encara més enllà.

En el moment present, els estatuts estan presentats a la Generalitat de Catalunya i confiem que els primers dies del 2013 ens portin la bona nova de llur aprovació i, amb ella, la capacitat d'actuar de forma pública.

Sempre m'ha semblat que la figura de Puig i Cadafalch no ha rebut, encara, la valoració que té merescuda en els diferents àmbits en què va actuar i que, per simplificar, podríem resumir en tres: el polític, l'arquitecte i el de científic i historiador.

Puig no es va considerar mai, ell mateix, un polític vocacional, per bé que va exercir en aquest camp amb una eficàcia i una transcendència indubtables.

Però la figura de Prat de la Riba fou tan important i propera, que crec que ha dificultat la valoració de la d'en Puig; la seva mà dreta en tots els temes relacionats amb obra pública, cultura i urbanisme.

Prat fou l'ideòleg, el pensador, l'home de partit i l'home de govern i només la seva clari-vidència i tossuderia féu possible la Mancomunitat i, amb ella, que "Catalunya recuperés, el 1914,

la capacitat de governar-se a ella mateixa", com li agradava explicar a Josep Maria Ainaud de Lasarte. Tothom ha reconegut la capacitat de Prat d'envoltar-se dels millors col·laboradors, prescindint de llur filiació política. I Puig en fou un de molt destacat.

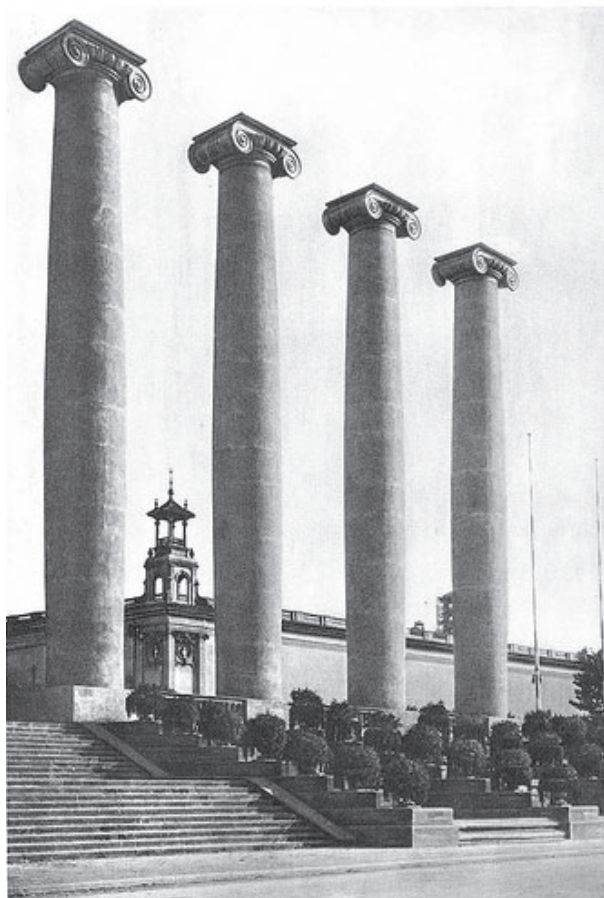
Quan mor Prat de la Riba, el 1917, Puig i Cadafalch és escollit per substituir-lo al davant de la Mancomunitat. Serà reelegit en el càrrec tres vegades i les dues darreres amb una majoria aclaparadora. Tindrà l'ocasió de portar a terme el projecte dissenyat per Prat. De fet, la majoria d'actuacions de la Mancomunitat es concreten en aquest període de sis anys del seu mandat, fins al cop de Primo de Rivera de 1923: l'escola d'infermeres, la del tèxtil de Canet de Mar, el servei de Meteorologia, la xarxa de biblioteques populars, la xarxa de carreteres i de telèfons i tota la tasca de recuperació de patrimoni cultural (pintures romàniques del Pirineu, excavacions d'Empúries, esglésies de Terrassa...) i d'altres.

Em sembla clar que Prat va crear l'instrument, però Puig el va consolidar, el va fer créixer i el va fer treballar a fons.

Amb el mèrit especial que suposà fer-ho en una situació social molt més complicada que la que Prat va viure: el pistolerisme, les vagues, els vents anarquistes i els que bufaven del Nord després de la revolució russa, feien molt difícil tirar endavant.

Més tard, la postura adoptada per Puig, inicialment, davant de Primo de Rivera no podia ser entesa fàcilment i no va ajudar a la seva valoració.

El fet és que quan va presidir

la Mancomunitat, només una cinquantena de municipis catalans disposava de telèfon i força més de la meitat eren només accessibles per camins veïnals, amb molta sort.

L'obra de govern de Prat, hauria de ser coneguda com l'obra de Prat i de Puig. De fet, són indistingibles. Prat, l'home de lletres, advocat, ideòleg romàntic influït fortament pels corrents nacionalistes centreeuropeus, compta com a mà dreta amb un home, Puig, clarament de ciències, arquitecte, llicenciat en matemàtiques, ciències exactes, medievalista en la seva primera arquitectura, però noucentista d'estructura i de fets. Tots dos enamorats de Catalunya i amb

Les 4 columnes obra de Puig i Cadafalch a Montjuïc (1918).
Foto: W. Weber

una capacitat de treball fora de mida. En el cas de Prat parla per si sol el retrat que li feren com a President de la Diputació de Barcelona: és l'únic que el representa assegut i treballant al seu despatx, al costat de tots els altres, retratats en actituds "heroiques".

I que dir de Puig, de qui no es pot entendre que governant a plena dedicació la Mancomu-

El final feliç de la compra de la seva casa d'Argentona per part de l'Ajuntament de la vila, dóna esperances de trobar una bona solució per la seva casa natal de Mataró

nitat, tingués temps de portar a terme una obra arquitectònica tan extensa, de viatjar per tota Europa, d'investigar, d'escriure obres de referència en el món de la història de l'art.

Junts varen sumar els millors avantatges de la rauxa i el seny. Els resultats foren de tal envergadura que avui encara vivim dels fonaments i de les infraestructures que va posar la Mancomunitat, en molts aspectes.

En Puig i Cadafalch arquitecte és més conegut i valorat. Cosa certament difícil, al costat del seu mestre Domènech i Muntaner i de la figura de Gaudí. Però les seves obres són al carrer, moltes d'elles ben restaurades i a mans d'entitats culturals que s'esforcen per fer-les conèixer.

És d'un gran interès penetrar en la barreja i la reutilització d'estils arquitectònics diversos que són presents, simultàniament o per fases, en la seva obra. La seva passió pel món medieval –inseparable, històricament, tant per ell com per Domènech i Muntaner, del naixement de la pàtria catalana– a la vegada que la seva gran cultura europea, el portaran a utilitzar el repertori gòtic, el mudèjar, el "pròpiament" modernista, el noucentista i encara les influències del Països Baixos o de la Secezion vienesa.

És poc coneguda, en canvi, la seva gran tasca com urbanista, principalment a Barcelona. La història de la planificació de la muntanya de Montjuïc, amb motiu de l'Exposició Universal del 1929 donaria, ella sola per un llibre. Primo de Rivera va interferir el seu treball en aquest cas, com més tard ho faria Franco en prohibir-li exercir el seu ofici d'arquitecte.

La seva obra escrita és extensa però, per damunt de tot, fonamental i de referència en els àmbits corresponents i a nivell internacional. La més coneguda, sens dubte, *L'arquitectura romànica a Catalunya*. Puig i Cadafalch participà en nombrosos congressos internacionals, aportant-hi les seves investigacions i exercí el magisteri en diverses universitats estrangeres. Tot plegat li fou premiat amb nomenaments de doctor honoris causa per la Sorbona, Harvard, Friburg... entre d'altres universitats.

La seva activitat a l'Institut d'Estudis Catalans –que va ajudar a crear– ja fos com a President –a partir de 1942– ja com responsable de la Secció d'Història i Arqueologia, del 1950 fins a la seva mort, podria resumir i simbolitzar la seva genial aportació a la cultura catalana.

Un munt d'articles, dibuixos, escrits professionals inèdits i material escrit de l'època de la Mancomunitat, es troben a l'Arxiu Nacional de Sant Cugat del Vallès. Puig va tenir la lucidesa de salvar-los en amagar-los darrera una falsa paret de la seva casa de Barcelona, quan la història de Catalunya va prendre un tombant molt perillós el 1923. L'estudi i difusió de tots aquests documents és de gran importància. L'obra de Puig és, doncs, tan gran com polifacètica.

L'Associació Amics de Puig i Cadafalch es proposa contribuir a l'estudi i a la difusió de tots aquests aspectes, adreçant-se tant al món de la cultura, pròpiament dit, com al públic en general i als joves de les escoles en particular. Un ventall de conferències, estudis, publicacions, exposicions, experiències didàctiques, etc... s'engegaran a partir de la primavera del 2013.

El final feliç de la compra de la seva casa d'Argentona per part de l'Ajuntament de la vila, dóna esperances de trobar una bona solució per la seva casa natal de Mataró. Tots dos llocs són especialment indicats per esdevenir un focus de coneixement d'aquest català universal.